

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg. Medarb.: Mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland.

«St. Olav» utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 30487. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5, I, er åpen mandag, tirsdag og fredag 9.30—3. Torsdag 9.30—7. Lørdag 9.30—1. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: Septuagesima. — Bønn på nyåret. — Det store problem. — Finlandia. — To menn — to tunge ansvar. — Herhjemme.

Septuagesima.

Matt. 20, 1—16.

Bare 70 dager til den hellige påskefest — så må vi ile med å forberede oss! Evangeliet idag peker både på *messen* vi samles om, og på oss som samles om messen.

Det lærer oss at vi er kallt til å *virke* — «virke vår frelse i frykt og beven» som apostlen sier. Og at dette kall gis ganske og aldeles etter Guds egen vilje hvad «hvornår» og «hvorledes» angår.

Hvilken overtro at vi, som kom utefra til Guds herlige Kirke — og likeledes de som er født i dens fang — skal være gått inn til den evige *hvile*. Nei, den må vi pent vente på til arbeidsdagen har tatt slutt og kveldsstunden er inne. «Hvile» og «fred» er ikke det samme — den fred vi kan opnå å få hernede er *arbeidsfred!*

Et kristenmenneske kan derfor ikke utrette noe større, noe mer kraftfylt, noe mer virkningsfullt og mer nyttig enn å gå til messen — nb. hvis han ikke er en doven tilskuer, men en energisk medarbeider i den.

For *her* går våre anstrengelser i retning av å dyrke Gud, å sone vår synd, å takke vår Far, å fylles med kjærlighet og å nedbe nåde over oss selv og over en verden «uten håp og uten Gud» *her* går vårt arbeid op i Jesu Kristi frelsergjerning fra evighet av. På hans innstiftelse får vi lov å medvirke hernede på leraltret i det, som han virker deroppe på gullalteret: Guds sønns evige hengivelse

og utgytelse av sig selv for den evige Far. Vi får lov å gå inn i Abel, Abraham og Melkisedeks embed — ja, får selv lov til å bistå ypperstepresten fra nadverdssalen og fra Golgata i hans virke. «Gjør dette!» sier han — visselig en ære at vi er blitt kalt til så høit et kall: «gå bort til min vingård! gå inn i min gjerning!» Dette er troens energi.

Hvem er vi som står omkring dette alter? Noen har stått der fra de kunde krype — ja, det kan hende at de båret derhen på morens arm lenge før noen hver blandt oss andre hørte Herrens: «gå bort til min vingård!» i de unge årene — vi som nu takker for at vi ikke fikk famlet, ødslet eller syndet ennå lengre tid bort før vi kom med. Og så står det noen, som «stod ledige», ikke «ved egen skyld», men fordi «ingen har leiet oss» — stod ledige til op under de hvite hår, men hvor er de dog glade nu, fordi de allikevel har fått lov til å komme med før kveld!

Så har Herren til og med lovet oss en daglønn for arbeidet, og mens vi står og ser på daleren i vår hånd begynner vi på jordiske regnestykker om billig og ubillig, om «fortjeneste» og om «likhet».

Men vår Mester avbryter oss i denne fåfengte regnekunst og sier: «Jeg narrer ingen! Som jeg kaller *når* jeg vil, så lønner jeg *som* jeg vil — har jeg ikke lov å handle med mitt eget som jeg selv finner det for godt?»

Legg merke til Guds ord: «jeg gjør ikke noen

Bønn på nyåret.

I boken «Gymnadenia» får Sigrid Undset anledning indirekte å fortelle oss katolikker og andre beundrere av hennes forfatterskap om hvad det betyr å be. Paul Selmer som bor som losjerende hos en katolsk familie — Gotås — kommer uforvarende over den gamle Gotås som kneler foran sofaen i sin dagligstue med en blå rosenkrans i sine store røde never. Paul ber ham undskylde at han forstyrret ham i hans bønn — og det kommer en rekke naturlige replikker mellom en som intet vet om bønn og en som selv er en bønn. På side 52 i «Gymnadenia» finner vi: «Dere katolikker — sier dere slike bønner bare for å be, dem da?» «Bare for å be — hvad mener De?» Gotås så helt idiotisk ut. «Ja, hvad skulde en ellers be for da? Uten altså sommetider, da ber en jo fordi det er noe særlig som en vil opnå. Men for det meste ber en da for å be. Det gjør en jo om det så bare er almindelige mennesker en er sammen med — som oftest fordi en liker dem og synes det er hyggelig å snakke med dem.»

«Nå på den måten —». Paul så litt usikker på den annen. Gotåses uttrykk var tomt eller fjernt, han visste ikke. «Men da var det jo dobbelt kjedelig at jeg skulde komme til å forstyrre Dem.»

«Å nei da. Det er anderledes alikevel vet De, når det er Gud. For folk forstyrrer jo ikke ham —».

«Hvordan mener De?»

Ja, nei — hvis en holder på å snakke med et menneske, så blir det jo forstyrrelse om det kommer noen — men med Gud» han klødde sig litt i hodet. «Det er det at vi er i Ham, alting, så om Dere for eksempel går fra rummet deres og forbi mig og

urett.» Hverken med å kalle sent eller kalle tidlig, hverken med å lønne efter løfte eller med å lønne langt ut over det, som vi jordvesner kaller rimelighet.

*

Dagens evangelium fører oss inn i *kallets* uransakelige mysterier og viser oss at Gud handler med oss over all forstand — uten å øve urett mot noen. Vi vil da ikke granske og undersøke, ikke se på oss selv eller på hverandre, men se på altret og takke for at vi fikk lov å få både kall og utvelgelse i Guds time — og for at det når vår siste messe er ofret enda er tilsagt de tro tjenere en (som det synes oss) ufortjent og urimelig herlig lønn.

Peter Schindler.

snakker til mig og ut på kjøkkenet og tilbars igjen så er det i Gud hele tiden—. Det er likesom i messen det — da blir en jo heller ikke forstyrret om folk kommer inn og går ut — jeg vet ikke om De skjønner hvad jeg mener?»

Paul rystet på hodet: «Det der vet jeg ikke noe om.»

Både «Gymnadenia» og «Den brennende busk» har mange slike greie forklaringer av og om det vi gjør når vi efter flittig evne søker å komme i kontakt med Gud. Det er så mange ting i disse to bøkene som gjør det lettere for oss konvertitter å leve oss inn i vår tid. Og nu i julen har jeg, en gammel vane tro, lest disse to bøkene om igjen. Særlig aktuelt fant jeg dette med Gotås' bønn på rosenkransen da jeg leste på 3dje annonseside om «Bønnens apostolats» intensjoner for året 1940 — i «St. Olav»s nr. 1 for iår. I sammenheng med det, også opropet fra den finske biskop om Finland. Hvem ynkes ikke over dette folk — og våre trosfeller i mange land i disse apokalyptiske tider. Det er som om en gripes av gloende tener og dypet av hjerterøttene.

Og for å ta opp tråden i Gotås's praktiske syn på bønner og bønnens makt: er det ikke som vi alle må si i hver en handling, i hver en anke, i hver en bønn — enten vi er i begjæringsbønnens eller betraktnings- eller lovbønnens rike: «Alt hvad jeg idag må gå igjennem av godt eller ondt ofrer jeg som et sone på ditt alter for all den misakt og forhånelse som møter dig i Alterets sakrament — og til offer for hs. hl. paven som styrer din Kirke.»

Om alle Gotåser og Paul Selmere, fedre og barn i hvert katolsk hjem vilde se hvem som idag tjente til vår fred! — Og som de første kristne vilde be uavladelig for våre kjempende brødre og søstre i Kristus —!

Vi har jo mange foreninger med hver sine utmerkede formål. Men dette med «Bønnens apostolat» nevnes sjelden, når jeg treffer til å være med i noen av dem. Da jeg for 30 år siden blev katolikk — var det ihvertfall mere tale om det enn jeg hører det idag. Nu synes jeg rent for mig selv at dette med apostolat for legfolk er et altfor høitidelig begrep. Men det er kanskje fordi at den gamle Adam, protestanten, stikker så dypt i mig. Apostel — det er noe for Jesu apostler for 1900 år siden — og for bisper og prester. For oss legfolk synes jeg det blir et annet begrep og helt anderledes. Men det kan jo henge ihop med at det i vårt kolde nord er vanskelig å opdage de helgener, vi har hatt eller som går levende om blandt oss. Men det å innordne sig som medlem av «Bønnens apostolat» og hjelpe Kirken

med det vi kan det burde samle alle katolikker, enten de er mer eller mindre «fromme».

Og det koster jo så lite — vi har ofte så god tid til meget annet — enten vi er nye eller gamle katolikker — om vi er katolsk ved dåp eller konvensjon.

Slå derfor enhver i sin krets et virkelig nyttig slag for «Bønnens apostolat» — tjen Kirken og hjelp lidende brødre og søstre hvor du kan komme til. Overlat ikke dette til de ofte få, som brenner synlig for alle av en varm kjærlighet til Gud og Hvite Krist.

Er det virkelig bare om å gjøre minst mulig noe

sted, så gjør ihvertfall mest mulig når det gjelder Gud.

Det er ikke om å gjøre å ligne alle katter grå i mørket heller.

Nei, det er nok en kamp på liv og død nu — iallfall med hedenskapen — enten det heter ditt eller datt! Det er ikke bare å betrakte sig som den forlorne sønn heller — «en snørrviktig liten forloren sønn som trasker hjemover med nesten i sky, viss på å bli tatt imot med lys gjødkalvstek, nytt skotøi og fingerringe.» (Gymnadenia side 400.)

Br. Frans.

Det store problem.

Europas problem idag, vårt felles problem, kan vi forme slik en ung mann har gjort det i et brev til den kjente katolske prest, dr. theol. M. Laros. Han skriver deri bl. a.: «Hvorfor er det krig nu igjen? De sår, verdenskrigen slo har ennå ikke lukket sig, og dog raser det nu en ennå blodigere krig, som ikke engang skåner civilbefolkningen, men teller kvinner og barn blandt sine ofre. Hvorfor kan ikke mennesker leve i fred og innbyrdes fordragelighet? Hvorfor blir det krig skjønt alle vil fred? Må man ikke tvile på hele menneskeheten? Jo, jeg forstår meget godt at når landet mitt blir angrepet vil vi alle som en rykke ut til dets forsvar og intet offer er da for stort — men må det virkelig være slik? Kan ikke alle mellomværender ordnes fredelig? Kan ikke alle få det livsrum de trenger, når jorden er så stor som den er og har plass til alle — uten at man behøver å drepe hverandre for det? Kan vi overhodet få en varig fred på grunnlag av en redselsfull krig?»

Men det som piner mig mest er det store gåtefulle spørsmål: hvorfor tillater Herren vår Gud at krigens svøpe får herje landene og ramme de uskyldige. Han som er allmechtig kan jo forhindre den og stanse den, men hvorledes er det mulig å tro på en kjærlig far i himlen, når man ser og hører foreteelser, knyttet til krigen, som kan få en sten til å gråte blod om den hadde følelser, men som tilsynelatende lar Gud, godheten og kjærligheten selv, aldeles ubørt? Må man ikke tro at det er tilfeldigheter som rår, når man ser hvor tilsynelatende blindt skjebnen rammer: den ene sønderknuses ubarmhjertig, og det er ofte den som forekommer mest uundværlig — den andre skånes mens det i menneskers øiner synes som om det hadde vært bedre for ham selv, hans familie og hjem, om han hadde fått falle med ære i stedet for å bringe mer sorg og skam over sig og sine pårørende? Har jeg ikke lov å spørre: hvorfor alt dette?»

*

«Jo» — svarer presten — «det er til og med godt at problemet kommer frem i så tilspisset en form.

Alle livets vanskeligheter er gitt oss for at vi skal trenge inn i sannheten, Guds sannhet, og derved komme realiteten nærmere. Jo større vanskeligheten er, dess større chance for større forståelse av Guds veier — selv om det alltid bare vil bli stykkevis, det vi får erkjenne her på jorden.

Krigens problem er, slik som det er opstilt her, ikke av politisk men religiøs art — og det gjelder ikke så meget den krig som raser idag, som krigen i sig selv. Det gjelder å finne svaret på det store spørsmål om hvad det er i den menneskelige natur som stadig på ny og på ny volder krig — og hvorfor Gud tillater den. Det gjelder å skape en forståelse av krigens problem både ut fra et almenmenneskelig synspunkt og som ledd i det guddommelige verdens styre. La gå at den kan forstås når den gjelder å avverge urettferdighet og overgrep — men aldri kan alle de onde lidenskaper forsvares, som setter den igang og som ødelegger så store verdier av åndelig, fysisk og materiell art.

Men er det da så merkelig at folkene ikke kan leve sammen i fred og fordragelighet når man tenker på hvor dårlig menneskene forlikes i det daglige liv? Hvorfor all den strid, splid, mistro, fiendtlighet og kampholdning i by og bygd, skjønt alle forstår innerst inne, at det vilde være langt bedre om man kunde samarbeide i fred? Tross denne viten om samholdverdi bryter dog alltid egoismen igjen med hele sitt stygge følge av herskesyke, ærgjerrighet, havepsyke og nytelsestrang og setter menneskene op mot hverandre. Det eneste som avholder de enkelte fra å gripe til vold er lovenes forbud mot å ta sig selv til rette, hvilket man har lett for å overbevise sig om når man overværer en eller to procedyrer for retten. Da vil man fort se hvor lite sann fredsvilje det er innenfor alle samfundslag, og man gruer ved tanken på hvorledes tilstanden vilde være om vi manglet de forskjellige domsinstanter for lov og rett, eller om de for en kort tid blev satt ut av funksjon! Statsmaktene har innsett dette, da de opprettet de overpersonlige juridiske øvrigheter til å holde egoismen og selvtekten innenfor det almene vels grenser ved efter beste viten og beste samvittighet å

avgjøre alle stridspunkter og derved håndheve lov og rett.

Men nu er jo ulykken den at folkene og statene ikke har en slik dømmende overinstans uten Gud, og ham kan de ikke umiddelbart henvende sig i fellesskap til og påkalle hans håndgripelige avgjørelse. Selvfølgelig kan de om de vil, ta fornuften fangen, regulere sine motstridende interesser ad forhandlingens fredelige vei, og i grunnen ønsker alle nasjoner i god vilje bare det — men når det nu stadig viser sig å være såre vanskelig for det enkelte menneske å gjennomføre denne innstilling i det daglige liv, er det da ikke svært usannsynlig at det skal gå lettere når det dreier sig om folk mot folk? Det må to til å inngå en fredelig overenskomst, men når den ene part ikke vil, hvad da? Nettop når det gjelder fredens sak viser den splittede og av synden spaltede menneskenatur sig i sin grelleste skikkelse, enten det nu dreier sig om enkeltperson eller et folk. Stadig ser man at den enkelte eller et folk i sitt hovmot føler sig kallet til å lede og dominere og spille en rolle frem for alle andre, idet vedkommende krever hensynsløs plass for sig og sitt, uansett om andre tar skade eller lider direkte nød derved. I denne holdning ligger roten til alle små personlige oppgjør og alle store mellomfolkelige kriger. Ti som tordenvær oppstår av elektriske spenningstilstander på grunn av de forskjellige luftstrømme over de enkelte distrikter og som regnskyer dannes av milliarder av små vannblærer, som stiger op fra jord og hav og forbinner sig i luften — slik er krig det fortettede uvær, som skapes av alle stridigheter og fiendskaper i nasjonenes liv, innad som utad. Når dette uvær så bryter løs beklager alle sig over det — men man erkjenner ikke dets årsak som liggende i menneskene selv og gir derfor Gud skylden for det.

«Men hvorfor hindrer Gud ikke krigen —?» — ja, hvorfor forhindre Gud ikke alle de mange synder, som daglig blir begått på jorkloden? Det er jo altså fra dem, at krigens storflom har sine kilder. Men hvorfor ikke gå ennu litt dypere ned og spørre: «hvorfor forhindre Gud i det hele tatt ikke, at det stjales, lyves, bedrasses og forføres slik som det blir gjort, medførende skade og ondt på sjel og legeme? Hvorfor fratar han ikke menneskene øl og vin og brennevin, når dog så mange mennesker misbruker alkohol?»

Svaret er selvfølgelig: fordi Gud har skjenket menneskene en fri vilje og innblåst dem av sin ånd. I den forstand blottede natur virker hans jernlover og der er ikke plass for noen frihet, men mennesket er utenfor all tvang — iallfall er det utgått slik fra Skaperens hånd. For dets oppgave er jo, at det ut fra sin frie bestemmelsesrett skal vise sig verdig et guddommelig liv — derfor kan det velge mellom livet og døden. Når dette gjelder den enkelte gjelder det selvfølgelig også, når de enkelte samles i et folk — og når Gud respekterer den enkeltes rett til fritt å treffe sine bestemmelser, hvorfor skal han

da ikke respektere et folks og dets regjerings rett til det samme? Hvorfor skulde han gjøre inngrep i denne frihet og ved tvangsmidler forhindre en krig?

Men — selvfølgelig utgjør spørsmålet om hvorfor Gud gav menneskene friheten når han dog visste at de vilde misbruke den en viktig del av selve hovedproblemet.

Et helt ut fyldestgjørende svar kan ingen gi på dette — det er i sig selv prinsipielt umulig, fordi det nu en gang ikke er gitt vår timelige forstand i all dens begrensning å gjennomskue den evige og ubegrensede Guds skaperplan. Men så meget kan vi erkjenne, at det er et åndelig privilegium at vi kan samtykke i Guds planer ut fra vår frie vilje. Alle Guds gaver til oss er jo samtidig oppgaver, vi skal medvirke i løsningen av. Friheten er en slik gave — og hvem av oss vil gi avkall på den selv om den kan misbrukes? Det er en edel livsoppgave at vi gjør oss verdig vår frihet — den frihet, som Herren vår Gud har skjenket oss fordi hans uendelige kjærlighet vilde at vi skulde ha del i hele hans fylde av liv. Ja, vi forstår det ikke, men Guds nåde gjør at vi kan tro det.

*

Men Gud — det må stå oss klart — har ingen likhet med den jordiske far, hvis kjærlighet til sine barn får ham til å sette alt inn på å skaffe dem et så behagelig liv som mulig og holde alt tungt og vanskelig borte fra dem. Det var en annen tid enn vår som dyrket et slikt sentimentalt Gudsbegrep, og mange av de hindringer, som den kristne tro har møtt de siste årtier, er bygget op på dette falske begrep. Det er en annen far enn denne, som Kristus tegner for oss — en far, hvis kjærlighet omslutter både katastrofer og motgang. Kristus forkynte i liv og lære kampen mot det onde i verden og Guds kjærlighet til den enbårne sønnen visste sig altså nettop i, at han blev kalt til den tyngste oppgave, noen har hatt her på jorden, slik at den høyeste kjærlighetskraft og fullkommenhet fikk utfolde sig. Ja, vi kan nesten si, at Guds kjærlighet til hver enkelt måles best ved vanskeligheten av de oppgaver, som er blitt ham betrodd å løse — altså helt motsatt av slik som det jordiske farsideal fortøner sig for de fleste.

Det siste spørsmål finner også først sitt svar hinsides livet hernede: hvorfor enkelte slæes til jorden mens andre blir skånet? Er det bare en tilfeldig skjebne som råder? Først på den ytterste dag får vi dette problem løst, ti først da får vi se det store sammenheng i vårt eget liv og i andres skjebne. Her vet vi bare at selv det tyngste blir til å bære, når vi tar det op i tro på Guds usvikelige godhet og med offervillig sinn, fordi vår tro på at Gud har sin store verdensplan aldri svikter og vi derfor i fast tillit tålmodig avventer den stund, vi får den klarlagt i hele sitt sammenheng og hvor alle klager og all tvil vil bli forvandlet til lov og pris og tilbedelse.

Finlandia.

Vi bringer denne oversikt for å la det tapre folks land og historie — i fortid og nutid — selv tale sin egen sak, så vi har den i frisk erindring til kollekten på søndag appellerer til vår offervilje og vår takknemlighet overfor «Nordens portvakt».

Med overskrift «Nordens portvakt» behandler «Luxemburger Wort» i en leder det finske spørsmål. Bladet skriver bl. a.: «Det er en gledelig kjensgjerning for alle kulturfolk i hele verden at finnene i nord har lukket porten til det civiliserte Europa igjen for den fremstormende russiske bolsjevisme og nu med eksemplarisk mot forsvarer den. Det er en blodig vakt de tapre finner holder. I sitt hjerte føler de selvforsvarets hellige ild flamme, men idet de forsvarer sig selv forsvarer de alle de kristne vesteuropeiske land. I Finland vet alle soldater, hvorfor de kjemper, og de er villig til det av kjærlighet til sitt land.

Mange finner har allerede forblødt sig, og tusener til står foran den samme skjebne. Det er unge mennesker som ofrer sitt blod. Vi kjenner disse kraftige skikkelser og gjennemsunde karakterer fra de olympiske lekene i 1932 — vi forstår at de har lært selvbeherskelse gjennom sin energi og sin vilje. Utholdenhet og kjærlighet til idretten skaffet dem den gang verdensberømmelse — nu er det ved sin åndsstyrke at de tiltrekker sig en verdensbeundring.

Idag står alle disse unge sportshelter i en æreskronet hær som har vist at den forstår å kjempe. Det er deres trening som nu kommer dem til hjelp. Det finske folk vilde ikke krigen — deres hjerter var vendt mot fred. Men hele folket er gått inn for å forsvare hjemlandet.

Mens verden undres og gledes. Og alle vil vite hvorfra disse modige finner egentlig stammer og hvem og hvad de er.

*

I urtiden bodde omkring det mellomste parti av Volga en folkestamme, som i historien går under navnet Ugrofinnene. De var beslektet med samojedene i tundraene omkring Hvitehavet i Nordrusland og talte et felles uralsk sprog. Men mens samojedene vedblev å være et litet folk formerte ugrofinnene sig sterkt og bredte sig til alle nabolandene, idet de samtidig spaltet sig i to store grupper: de «rene» ugrier og de «rene» finner. De siste skilte sig etterhvert sterkt ut fra ugriene og dannet en hel rekke nye folk, idet de blandet sig med de omkringboende stammer, hvorved de dog preget dem sterkere enn de selv blev preget. På denne måte opstod to finske hovedgrupper: østfinnene og vestfinnene.

Til østfinnene regnes nu først og fremst syrjänene, som bebor det nordøstlige Europa, hører til Russland og teller 350 000 sjeler. De er jegere, fiskere og handelsfolk — i den siste egenskap gjorde de sig gjeldende

allerede i middelalderen. I det 14 århundre antok de den ortodokse kristendom.

Hovedinteressen knytter sig imidlertid til vestfinnene, som inneles som følger: allerførst de egentlige finner, som bor i Finland, det tilstøtende Russland, først og fremst i Karelien, og i det nordlige Norge og Sverige. De kaller sig selv Suomalaised og deres samlede antall er 5 millioner, hvorav over 3 millioner bor i selve Finland. De er blandet med lettene og litauene, med russerne og svenskene, og har derved dannet forskjellige grupper, som er forskjellig i skikker og dialekter. Kvegavl og akerbruk er hovednæringsveien, mens håndverket er av forholdsvis yngre datum.

Til vestfinnene har lappene sluttet sig. Disse kaller sig også samer og bor hovedsakelig i Lappland, som er delt mellom Russland, Finland, Sverige og Norge. Fiskefangst og renavl er deres viktigste beskjeftigelse.

Et tredje vestfinsk folk er estlenderne — enn videre livlendingene, som bare teller 1500 medlemmer og bebor 12 landsbyer i Lettland. I alt er det 21 millioner ugrofinske folk som i gamle dage dannet mange selvstendige riker. I våre dager er bare Ungarn, Estland og Finland tilbake av disse.»

„Tapre Finland.“

Og Amsterdambladet «Telegraaf» skriver i en korrespondanse fra Finland bl. a.: «Tilsynelatende er det intet dramatisk ved finnene, men allikevel viser de mange merkelige trekk. Således er hæren helt «tørlagt» — alle spirituosa-drikker er helt forbudt, og i garnisonene kan det ikke opdrives en dråpe alkohol.

De berømte finske badstuer mangler ikke — de er innredet i graver i skogene. Også frisk melk får soldatene hver dag — mens hele civilbefolkningen er evakuert fra den karelske er tapre kvinner blitt tilbake for å stelle og melke kreaturene. De våger heller sitt liv enn at frontkjempene ikke skal få den melk de trenger.

I Viipuri blir våre biler malt hvite — alt og alle som skal til fronten, kamufleres med sneens beskyttelsesfarge. Underveis passerer vi rekke på rekke av tankfeller, som består av klippestykker og skarpe granittblokker — et typisk eksempel på finsk opfinnsomhet. Vi ser også maskingeværer på taket av bondegårdene. Man fortalte oss at all speidertjeneste etter fiendtlige fly praktisk talt er overtatt av «Lottene», hvorved mange menn blir fri og kan sendes til frontene. Overalt møter man disse tapre og smilende kvinner, som sørger for tropenes forpleining. Deres feltkjøkkener er

lysende rene. Over 30000 «Lotter» har meldt sig til krigstjeneste — ingen av dem oppbærer noen lønn. De innsparer mangfoldige millioner for den finske stat. I en liten by besøkte vi et mønsterlasarett med et helt moderne ambulansutstyr. Mange hårdt sårede blev bragt inn mens vi var der, men ingen klage blev hørt.

For en vesteuropeer byr krigen nu i Finland på mange overraskende enkeltheter. Alt er anderledes enn andre steder. Fra sovjettrussisk hold blir mennesker, tanks og ammunisjon kastet inn i helt ubegrenset mengde. Man har inntrykk av at de røde kjemper i blindt raseri uten å ha erfaren ledelse. De ønsker åpenbart å opnå hurtige resultater uten henblikk på hvad disse vil koste av ofre av blod og materiell. Fra finsk hold er krigen derimot en merkelig blanding av moderne krigsvidenskap og gammeldags indianertaktikk.

Alle finner har en «kuku» på sig — en ca. 15 cm. lang, skarp kniv, som er et farlig våpen i håndgemeng. De finske soldater er tillike erfarne jegere og skogmenn og vilde greie sig glimrende i en amerikansk indianer krig. De fortøner sig som hvite spøkelser i Finlands skoger, men det er spøkelser som fører moderne maskingeværer med sig og udmerket forstår å benytte dem. Antagelig kommer ingen annen krigshær i verden op mot denne, når det gjelder å utnytte alle landets muligheter i en moderne krigsteknikks tjeneste, men derfor har også den lille, men glimrende styrke på 300 000 mann kunde utrette de heltebedrifter som den har.»

Av Finlands saga.

Dette er bare en kort oversikt til suplering av hvad vi har bragt før om dette emne: Finnene, allerede nevnt av Tacitus og Polemaeus, innvandret i begynnelsen av vår tidsregning til Finland. Ved Erik den Helliges korstog i 1154, Birger Jarls i 1249 og marsjall Tyrgils Knutssons i 1293 kom Finland under Sverige og blev kristnet. Ved overenskomsten i Nöteborg 1323 fikk Finland sine territoriale grenser og 1362 deltok det i det svenske kongevalg. 1523 blev Luthers lære innført, 1556 blev det hertugdømme og 1581 storfyrstedømme. En oppblomstringsperiode hadde landet i det 17 århundre under Gustav Adolf, hvor det i 1617 blev tillagt det fra Russland erobrede Vestkarelien og Ingermanland. Likeledes blomstret det under Karl X. Berømt er guvernør Per Brahes udmerkede styre i 1637—1640 og 1648—54 — i 1640 opprettet han universitetet i Åbo. Men fra Peter den stores tid blev Russland den farlige fiende. Under den nordiske krig 1700—21 blev hele Finland erobret og herjet, og ved fredsslutningen i Nystad i 1721 ko mIngermanland, Karelien, Kexholm og Viborg — ved freden i Åbo 1743 landet inntil Kymmenafloren — og endelig ved freden 1809 i Fredrikshamn resten av landet inn under Russland.

Skjønt man hadde fryktet for at det ikke vilde skje avla såvel zar Alexander I som alle hans efterfølgere ed på å respektere Finlands religion, grunnlov og privilegier som storfyrster av landet.

Dette var altså bare i personalunion med Russland, hadde sitt eget regjeringsvesen efter svensk mønster med senat og landdag, og blev styrt av en guvernør og en statssekretær — den siste var alltid en finne — fra

St. Petersburg. Det hadde sitt eget tollverk og var like til 1878 fritatt for verneplikt. 1863 blev finsk anerkjent som embedssprog og 1883 likeberettiget med svensk. Sprogkampen førte imidlertid i begynnelsen av det 19. århundre til dannelse av «fennomanene»s nasjonale parti, som i landdagen optrådte i skarpt motsetningsforhold til «suecomanene», der representerte det svenske element. Men i slutten av 1880-årene inntrådte en tragisk forandring. Russifiseringen tok fart under ledelse av den diktatoriske generalguvernør Bobrikow og statssekretær Plehve. Bobrikow blev imidlertid myrdet i 1904, men allerede i 1891 var finnene blitt fratatt ledelsen av posttoll- og myntverket. Ved keiserlig februarmanifest i 1899 blev alle anliggender av «almindelig riksinteresse» unddradd den finske lovgivning og henvist til det russiske riksråd — 1900 innførtes russisk som offisielt sprog — 1901 opløstes den finske hær og alle viktige embeder besatt med russere. Førerne for den finske frihetsbevegelse blev forfugt og mange flyktet til Kanada. Under den russiske revolusjon i 1905 blev alle forfatningsstridende forholdsregler ophevet, men da roen var blitt gjenoprettet i 1908 begynte undertrykkelsen på nytt. Tollverket, skolevesenet og rettsapparatet var fullstendig under russisk styre da verdenskrigen brøt ut.

Den russiske bolsjevismes oktoberrevolusjon bragte Finland friheten. 6. des. 1917 utstedte landdagen en uavhengighetserklæring. Efter at den revolusjonære «røde garde» var blitt fordrevet av Mannerheims «hvite armé» i forbindelse med tyske tropper blev prins Friedrich Karl av Hessen oktober 1918 utropt til konge av Finland — han gav imidlertid avkall på tronen efter omveltningen i Tyskland hadde funnet sted. I stedet for Svinhufvud blev Mannerheim riksforsander, og i mai 1919 blev Finland anerkjent som selvstendig stat av de allierte. Russland tiltrådte anerkjennelsen ved freden i Dorpat i 1920 og gav Finland den ønskede adgang til Ishavet ved Petsamo. 16. des. 1920 sluttet Finland sig til Nasjonenes Forbund, som tilkjente det Alandsøyene i 1921.

I 1919 blev Ståhlberg republikkens president — 1925 Relander — 1931 Svinhufvud, som blev avløst av Kallio. Mens socialistene var det sterkeste parti i den gamle landdag, er den regjerende gruppe nu en koalisjon mellem bøndene og det konservative fremskrittsparti.

To menn - to lunge ansvar.

La det først stå oss klart at det er ikke Russland som er i krig med Finland — det er Sovjetsamveldet, og det er noe helt annet enn det riktige, det gamle, edle og «hellige» Russland, hvis kunst det civiliserte Europa alltid har elsket og beundret — hvis sjel hadde vidde som de store stepper og kunde tone som de store skoger når et vindpust fra himmelen fór over dem. Det fromme Russland med de primitive religiøse følelser og en ungdoms idealitet, — det er ikke det Russland som har gjort det feige utfall mot et land, så meget mindre enn det selv som Finland er.

Som den skjulte dynamo for alt det som foregår nu i Sovjet sitter Stalin bak Kremles murer —

hvem er så denne Stalin?

Stalin, den røde diktator for det bolsjevistiske kjepe-rike er sønn av skomaker Dschugaschwili fra den lille landsby Gori i Kaukasus og født 1879, mens det ennå hersket de eldgamle feudale tilstander i Georgia som i mangt og meget ligner forholdene i middelalderen — bare ennå mer utpreget hvad forskjellen mellom herre og tjener angår på grunn av det halvasiatiske islett i temperamentene. At det under disse omstendigheter måtte nedfelles et utslukkelig hat til overklassen blandt de undertrykte rekke og at dette før eller senere måtte skaffe sig avløp kan ikke undre noen.

Men Stalins mentalitet kan ikke forklares bare ut fra det georgiske blod. Hans far hadde vært bonde før han ble nødt til å gripe til skomakerhåndverket for å ernære sin familie, og vilde med vold og makt bringe gutten til å arbeide på samme skofabrikk, etter at han hadde måttet opgi sitt eget verksted i konkurransen med de storindustrielle fabrikkasjonsmetoder. Gutten hadde imidlertid aldeles ingen lyst til å føre et regelmessig liv, men drev sammen med en bande jevnaldrende rundt på gater og plassene, hvor han snart ble anfører og alle borgernes skrekk. Gategutter finnes vel overalt, men de såkalte «Kintos» i Tiflis er noe for sig selv. Blodige kamper mellom dem, ført med dolk og «baschlik» = hode-tørkleene vunnet om venstre hånd som beskyttelsesmiddel, hører til dagens begivenheter i disse halvt orientalske småbyer. Den gamle Dschugaschwili, som selv var en hedersmann, ble mer og mer fortvilet over sønnen og sendte ham som halvoksen til det georgiske preste-seminar, som var gratis og hvor han håpet man måtte kunne få bukt med den unge oprører og gjøre ham til et brukbart samfunnsmedlem. Men det motsatte inntraff. I de fire år som den unge Stalin opholdt sig i den ærverdige institusjon for å utdannes til greks-ortodoks prest, lykkedes det ham å revolusjonere sine kamerater ved hjelp av marxistiske brosjyrer, som han smuglet inn, og sin egen glødende veltalenhet. Han ble til sist bortvist, men fikk følge av en del av sine kolleger og disse dannet nu en egen gruppe av de kaukasiske arbeideres revolusjonære parti med ham som fører.

Under store personlige savn og ofre arbeidet han nu i oprørrets tjeneste og stod i spissen for den første kaukasiske arbeiderstreik. Herunder kom han i berøring med den daværende emigrant Lenins ideer og virke, og svor ham evig troskap, hvilket løfte han merkelig nok holdt like til Lenins dødsdag. Flammene fra Tiflis og Baku spredte sig stadig og avfødte nye streiker, demonstrasjoner og oprør overalt, og snart trådte forskjellen klart frem mellom de mer måteholdende «menscheviker» og de radikale «bolsjeviker». Stalin tilhørte selvfølgelig de siste og var om mulig radikalere enn selv de mest radikale. Han ble derfor også en forbitret motstander av all måteholdspolitikken. At den første russiske revolusjon i 1905 slo feil kunde ikke svekke ham i hans tro på, at oprør før eller senere vilde bane veien for alle hans ideer, og mens de ledende russiske marxister tilbrakte de følgende år som emigranter rundt om i Europa ble han i landet som høvding for en veritabel fribytterskare etter de beste mønstre. Hemmeligheten i hans nåværende fanatiske steilhet og moralske

hemningsfrihet må søkes i hvad han oplevet i 1907 og 1908 hvor alle slags lovstridige handlinger ble utført med ham som fører. Handlinger, som imidlertid var frukter av den bolsjevistiske ideologi og var den eneste måte syntes både han og Lenin, hvorpå revolusjonen kunde gjennomføres. Stalin og hans folk overfalt banker, rike privatfolk, statens pengetransporter o. l. for å kunne skaffe penger til kommunistisk propaganda. Han arbeidet både med dynamitt og med våpen og vorte ikke menneskelig. At det til sist måtte ende med at han ble tatt til fange sier sig selv, men han benyttet sin fengselstid til å preke oprør for sine medfanger. Han måtte en gang utstå en hård prylesttraff sammen med sine kamerater, men da han i 1919 kom til makten hevnet han sig blodig på sine bødler familie.

Efter en utstått fengselsstraff reiste han en kort tid til utlandet, hvor han på Capri lærte å forakte Gorkis, Trozki og Lunartscharskis «intellektuelle prat». Hjemvendt til Russland falt han atter i politiets hender men flyktet efter fem måneders fengsel, og drog til Petersburg, hvor han i største stillhet arbeidet for Lenins tanker som forberedelse til den egentlige revolusjon. Til sist ble han forvist til Sibiria, hvorfra revolusjonen kalte ham hjem.

I oktober 1917 da den nye regjering var innsatt gjorde Lenin ham til minister for de nasjonale mindretalls anliggender, men Stalin tok sig overhodet ikke av dette hverv. Han blandet sig ikke op i Trozki's fredsslutning med Tyskland i Brest-Litowsk, men da borgerkrigen brøt ut dukket han op igjen. Han ble da formann for arbeider- og bondeinspektoratet samt medlem av det øverste krigsråd. Som sådan intrigerte han mot generalissimus Trozki som han kalte en «jødisk vesteuropeer», og fra dette tar det fiendskap sin begynnelse som endte med at Trozki ble utvist. Skjønt stillet under Trozki's overkommando og bare chef for et eneste armékorps førte Stalin dog en liten privatkrig langs Volgas bredd og praktiserte alt han hadde lært på sine tvilsomme ekspedisjoner for. Først da Lenin grep inn sluttet Stalin med dette og reiste motvillig til Moskva, hvor han fikk overkommandoen på den sydlige front.

Nu begynte hans opgangsperiode. Efter å ha knust oprøret i Moskva hadde han til en viss grad erobret sig en del popularitet og ble generalsekretær for det kommunistiske partis sentralkomité, hvorved all administrasjon ble ham underlagt. Men så lenge den forsiktige Lenin levde hadde Stalin dog ringe anledning til å utfolde sin makt. Men neppe var Lenin blitt kastet på et smertefullt sykeleie før Stalin for alvor grep tøilene. Lenin hade alltid ment at diktaturet bare var en nødvendig overgang, men Stalin vilde det som prinsipiell regjeringsform. Da Lenin hadde lukket sine øine fikk Stalin fort Trozki, sin eneste jevnbyrdige konkurrent til makten, fordrevet — andre av de kjente ledere måtte gjøre ham følge over grensen, atter andre måtte stå til regnskap for mer eller mindre opdiktete «forbrytelser mot general-linjen». Til hjelp i hele dette arbeid dannet Stalin dn nu så beryktede politiorganisasjon «Tscheka»en, og den såkalte «Central-Kontroll-Kommisjon», som danner et slags permanent parlament til stadfestelse av Stalins vilje.

Med disse to maktinstanser ved sin side er Stalin nu praktisk talt eneveddig, og han har understreket sin makt med en lang blodig linje av sine forhenværende venner og medarbeidedes lik. Som alle diktatorer lever han i en stadig redsel for sammensvergelse og denne angst gir sig til tider desperater utslag mot alle som ved enten for megen medgang eller for megen motgang bringer hans stilling i fare. Resultatet av denne utryddelsespolitikk mot alle virkelige dyktigheter er allerede begynt å vise sig.

Finnlands skoger skjuler under sneens hvite dekke mange tause anklager mot et system som gjorde mennesker først til viljeløse maskiner, så til slakteofre for en politikk, som ikke spør om rett og sannhet når det gjelder makt.

Men denne anklage — som også høres fra Polens sletter — rammer ikke bare Stalin. En annen deler det tunge ansvar: folkekommissær Molotov — han som for et halvt års tid siden avløste Maxim Litwinow som utenriksminister og som inntil da var temmelig ukjent utenfor en ganske liten krets.

Hvem er Molotov?

Liksom, Lenin, Stalin, Litwinow og andre bolsjeviske storangurer er navnet hans konstruert — i virkeligheten heter han Skrschabin og er av kaukasisk slekt. Hans far var kommunefunksjonær og var dårlig økonomisk situert og barnene fikk bare de nødvendige kunnskaper — den dag i dag taler Molotov ikke annet sprog enn russisk, så alt hvad han vet og kan har han tilignet sig gjennom kominterns «literære seksjon» som oversetter og bearbeider all fremmed literatur som passer censuren. I motsetning til de fleste andre av Sovjets ledende menn er Molotov en middelmådig begavelse som ikke har utmerket sig på noen måte, men til gjengjeld er heller ikke hans hender så blodflekke som deres. Han er ingen gudbenådet taler og ikke noen inspirert skribent hverken som folketribun eller propagandist, men ved sin stillfarne ferd så helt fri for personlig ærgjerrighet har han erobret sig en helt uberegnelig tillit og dermed innflytelse. Han er meget ubetydelig å se til så det synes helt meningsløst at en rekke av jordens mektigste menn må gjøre ham sin underdanige opvartning på sine nasjoners vegner og forhandle med ham om Europas skjebne.

Han er født i 1890, gjennomgikk en teknisk skole og tenkte å bli ingeniør — men bare 17 år gammel kom han til det daværende Petrograd og blev betatt og besatt av de nihilistiske ideer. Han blev en glødende tilhenger av nihilismens revolusjonsidealer og så aktiv at han to ganger blev forvist til Sibiria. I de første krigsår kom han tilbake til og blev Lenins trofaste tilhenger. Han formidlet alt det kommunistiske propagandastoff, smuglet brosjyrer og flyveblad inn over grensen og fikk dem distribuert og ydet således revolusjonen stillferdige men uvurderlige tjenester.

Da Lenin og Trotzki imidlertid i 1917 kom til makten fikk han dog bare kun en helt ubetydelig stilling da man mente han tross alt var rett undermåls. Men Molotov hadde tid til å vente — han visste at den nye stat trengte ikke bare begavede teoretikere men folk, som kunde gjøre praktisk hårdt arbeid, organisere og utføre hvad andre planla. En slik arbeider er han selv,

i besittelse av en utrettelig arbeidskraft med ingen personlige ønsker eller behov. Asketisk i hele sin ferd: han røker ikke, drikker ikke, er vegetar og går meget sjelden ut idet han ikke bryr sig om andre adspredelser enn dem bøkens verden kan berede ham.

Men intet undgår hans oppmerksomhet. Alle tråde løper sammen i hans hånd og han fordrer den mest ubetingede lydighet av sine underordnede. På grunn av hans ordknapphet kaller man ham den «tause kommissær» — kall, hard som granitt. Tro mot revolusjonens prinsipper og Stalin, hvis venn han er siden 1916, hvad Trotzki har hånet ham for.

Men mens Leo Trotzki måtte vandre i landflyktighet etter Lenins død og andre stjerner på Sovjets himmel er bleknet og sluknet har Molotov overlevet alle de revolusjonære fra de første år. Han blev medlem av «Politbyrået» — forkortning av «Polititscheskoe bjuro» som er kommunistenes øverste dommerinstans og dermed også regjeringsmedlem. Han så Rykows henrettelse i 1930 og tok for noen måneder siden de utenrikspolitiske tøiler i sin hånd etter Litwinow. Sammen med Stalin regjerer han nu over jordens nest største rike. England og Frankrike undervurderer ham ennå — Tyskland også. Men Finnlands skjebne har vist at Sovjetsamveldets politikk ikke tar hensyn — enn ikke til Europas mening.

Ennu — — —

Hechjemme —

Arendal. Søndag 7. ds. holdt Arendals menighet juletefest i foreningslokalet for voksne og barn. En del av menighetens venner og bekjente var også til stede. Men først var det festandakt i kirken med preken for barna. Et særlig vakkert syn var det å se alle de små knele ned foran julekrybben, de minste nærmest. Sognepresten, pastor Bergwitz, holdt stående ved julekrybben, en tale til barna, eller rettere sagt, det var egentlig en samtale mellom han og dem om det lille krybbebarnet, og hans enkle ord til de små hadde nok også bud til de voksne. Andakten blev avsluttet med bønn og sakramental velsignelse. — Ved festen etterpå ønsket sognepresten velkommen; derefter blev der, under musikkledsagelse, fremsagt en vakker prolog, forfattet av frk. Faaberg, og så overtok barna underholdningen for en stund ved å opføre et pent lite juleskuespill som de høstet stort og fortjent bifall for. Derefter talte pastor Bergwitz. Hans tale var preget av tidens alvor, men også av en sterk tillit og fortrosthenging til Gud. En kristen kan aldri miste motet og hengi sig til trøstesløshet. Vel er tidene mørke og tunge. Det ser ikke lyst ut i verden. Men en kristen mangler aldri lys. De tre vise fra Østerland gikk ut i det ukjente, men de fulgte stjernen, det lys som ledet dem frem til det lille barnet i krybben. En kristen forsøker å se alt som skjer i lyset fra Gud, i evighetens perspektiv. Etter talen fremsa en i vår menighet egne dikt, og to flinke småpiker spilte og sang morsomme barnesanger. Derefter gang rundt jule-treet, og julenissens besøk. — Som avslutning lest sognepresten Per Sivles: «Vi vil oss et land som er frelst og fritt og ikke sin frihet vil borge». — Så reiste vi oss og sang «Gud signe vårt dyre fedreland», som nok de fleste mennesker i vårt land nu synger med et dypere alvor enn ellers, og sikkert sendte vi en stille bønn op til Gud om å bevare vårt kjære fedreland — så var festen slutt — og sognepresten skolesøstrene og festkomiteen hadde all ære av sitt strev. Godt nytt år ønsker Arendals menighet alle trossfeller. —

E. K. N.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Throsen & Co. boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo.